

ENKEL BILDANALYSMODELL

Hur medvetna är vi om hur snabbt vi ofta bildar oss en uppfattning utifrån vår känslomässiga upplevelse av en bild?

1. Vad känner du?

Vilka känslor får ni inför bilden?

Varför skapar bilden olika känslor hos olika människor?

Vad i bilden har väckt just de känslorna?

2. Vad ser du på bilden?

Vad är det man verkligen kan se i bilden, alltså inte dolda budskap.

Lägg märke till motiv, placering, ljus, skugga, vinkel, beskärning.

3. Vilket syfte finns med bilden?

Varför har fotografen tagit bilden så som han /hon gjort och varför har tidningen valt att publicera bilden?

Alltid ett syfte

Ha alltid utgångspunkten att det alltid finns ett syfte med en bildpublicering. Syftet kan vara att fylla sidan med något dekorativt, att visa hur en omskriven person ser ut, att skapa en närhetskänsla men det kan också vara att påverka människors känslor och inställningar i vissa frågor.

Samma bild kan skapa så olika uppfattningar beroende på våra tidigare erfarenheter. Bilden signalerar följer oss när vi läser artikeln som bilden hör till.

Vad tänker ni om uttrycket "en bild ljuger aldrig"?

Vad var det för bild då?

Sällan har en bild, fått ett sådant våldsamt genomslag som bilden från "Situation Room" i Vita Huset, Washington. Männens och de två kvinnornas ansikten, fryser fast historiens vingslag när Usama bin Ladin går till de sällna jaktmarkerna.

ANALYS NYHETSBLIDER

Bra nyhetsbilder hittar vi i medierna varje dag, men de som innehåller allt är inte så vanliga. Bilderna som vi söker i det här lektionstipset är berättelser frusna i några hundra sekunder, bilder som bär en historia. En historia om vad som hände innan fotografen tryckte ner avtryckarknappen och om vad som händer efter att bilden är tagen. Porträttbilder av politiker och framgångsrika företagare faller då bort. De berättar oftast bara hur personen i fråga ser ut.

Steg 1.

Berätta vad du ser på bilden. Det är bara fakta som gäller. Du ska inte fantisera eller tolka. Vilka aktörer finns det? Vad gör de? Vilka föremål ser du?

Steg 2.

Hur upplever du bilden? Hur tolkar du det du ser? Vad tror du att aktörerna på bilden tänker och känner? Varför gör de som de gör?

Fördomar fördummar

- ★ Använd tidningen för att avslöja om och i så fall hur massmedia förmedlar, förstärker och håller myter vid liv. Klipp ut tidningsbilder som beskriver romer (eller någon annan minoritetsgrupp).
- ★ Skiljer sig bilderna från bilder på andra människor? Studera miljö, känslouttryck och motiv i bilden.
- ★ Vilket budskap förmedlar bilderna? Tycka synd om - bilder? Bilder som framhåller olikheter mer än likheter? Passivitet? Fattigdom? Hotfullhet?
- ★ Finns det bilder som förmedlar en positiv kraft i form av glädje och möjligheter?

HUR SKRIVA NYHETER?

En nyhetsartikel ska svara på frågorna: Vad? Var? När? Hur? Vem? Vilka? Varför? Den kan även behandla vad vi har att vänta oss nu när händelsen som utgör nyheten har inträffat.

Alla frågor kan inte alltid besvaras men sträva efter att ge läsaren en klar bild över händelseförloppet. Berätta det mest intressanta först, bakgrunden kommer oftast lite senare i texten.

Nyhetsartiklar är normalt sett korta, eller ibland mycket korta. De ska helst också ha en bild. Hur ska du förhålla dig till dina egna åsikter i en fråga och hur eftersträvar du objektivitet?

Rensa bort dina åsikter

Det är inte du som är viktig för läsaren utan din nyhet. Om du skriver vad du tycker om saken står du bara i vägen och skymmer sikten. Dessutom blir det oklart vad som är fakta och vad som är åsikter. Som läsare vill man också hellre själv dra slutsatser av de fakta som presenteras än att bli skriven på näsan av skribenten.

Ibland tänker man inte på att man skriver vad man tycker, men ordvalet avslöjar en. Skriv till exempel inte tvåårsjubileet om en tvåårsdag, om det inte finns en särskild anledning. Några andra ordpar att reflektera över är:

★ chans - risk (skriv hellre till exempel: Det är möjligt att...)

★ frihetskämpe - terrorist

★ tack vare - på grund av

Låt flera röster höras

Verkligt objektiv, oberoende journalistik är omöjlig eftersom den som skriver inte kan ha med allt. Ett urval sker alltid efter eget omdöme och därmed blir texten subjektiv. Men det finns objektiva kriterier man kan arbeta utifrån. Ange alltid källor vid alla påståenden och även var du hämtat in fakta. Eftersträva att ha så många olika källor som möjligt. Låt flera olika åsikter komma till tals.

Om du intervjuat någon använder du pratminus. Det är citat som du lägger in i texten där det passar: Var noga med citaten. Du får inte lägga ord i någons mun som personen inte sagt. Däremot kan du rensa bort onödiga småord som "öööh" och "så" och "liksom", så att citatet blir tydligare.

Läs gärna upp citaten så att den du intervjuat kan bekräfta att du hört och förstått rätt. Om du skriver en nyhetsartikel om en händelse du själv är delaktig i ska det tydligt redovisas. Antingen genom att du skriver det i texten, eller genom att du skriver det efter din byline (ditt namn efter artikeln).

Hitta nyheter

Att skriva nyheter handlar inte bara om att skriva, utan också mycket om att hitta nyheter. Ett enkelt sätt att fiska efter saker som är värda att skriva om är att kolla in pressmeddelanden från fakulteten och universitetet, och förstås också att kolla in nyheter i vanliga och ovanliga mediakanaler. Om du vill få flyt på ditt nyhetsskrivande bör du rutinemässigt skriva upp de idéer du får/hittar.

Research

Del nummer två i nyhetsskrivande är research. Det innebär att du sätter dig in i vad nyheten handlar om: Vilka frågor är intressanta att ställa? Vem kan ge svar på dessa frågor? Frågorna du ställer bör handla om varför nyheten är intressant, och framförallt varför den är intressant för läsaren. Om du vill göra din nyhetsnotis att verka som mer än en privat betraktelse är det viktigt att du får tag på någon expert och frågar honom/henne om nyheten. Det är förvånansvärt lätt att få tag på kommentarer från kommunpolitiker, folk inom fakulteten, och forskare på andra sidan jorden. Ring, besök dem direkt, eller skicka ett mail. Det kommer att lyfta din nyhetstext.

Skriva nyheten

Den tredje delen är just själva skrivandet. Nyhetstexter är speciella i det att de är korta. En tumregel är att du ska sammanfatta hela nyheten i en enda mening. Den meningen ska berätta vad som har hänt, och varför det är viktigt eller intressant. Och den meningen ska vara först i din nyhetstext. Om du inte lyckas skriva hela nyheten i en enda mening måste du tänka vidare. Vad är det du vill säga?

När man gjort research och blivit medveten om ett antal olika aspekter av ett visst ämne är det lätt hänt att man vill berätta om allt detta. Men det går inte. Eller -- det går kanske, men väldigt få orkar lyssna. Din uppgift som nyhetsskribent är att hitta det viktigaste, och att berätta det. När det viktigaste är sagt -- det vill säga första meningen är förbi -- kan du lägga på mer text och ett mer nyanserat budskap. (Och använd för sjutton repliker från den/de du intervjuat!)

Bilder

Slutligen vill du ha en bild till nyheten, och du ska också gärna formatera texten. Bilder är ofta ett foto på det som nyheten handlar om, en bild på en person du pratat med, eller en genrebild som föreställer något som har med nyheten att göra. Bilder kan vara tråkigt att behöva skrapa ihop -- för det kräver ofta en del jobb -- men kom ihåg att en bild gör att många fler läser det du har skrivit.